

Sygn.akt III AUa 51/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 23 lipca 2013 r.

Sąd Apelacyjny w Białymstoku, III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSA Marek Szymanowski (spr.)

Sędziowie: SA Alicja Sołowińska

SA Maria Jolanta Kazberuk

Protokolant: Magda Gołaszewska

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 23 lipca 2013 r. w B.

sprawy z wniosku J. J.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O.

o prawo do emerytury

na skutek apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O.

od wyroku Sądu Okręgowego w Olsztynie IV Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 30 listopada 2012 r. sygn. akt IV U 2764/12

oddala apelację.

Sygn. akt III A Ua 51/13

UZASADNIENIE

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. decyzją z dnia 12 września 2012r., na podstawie przepisów ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tj. Dz. U z 2009 r. Nr 153, poz. 1227) oraz rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze (DZ. U. Nr 8, poz. 43 ze zm.), odmówił J. J. prawa do emerytury, ponieważ nie wykazał on 15 lat pracy w szczególnych warunkach. Organ rentowy nie uwzględnił do stażu pracy w szczególnych warunkach zatrudnienia wnioskodawcy w Spółdzielni (...) w O. Oddział w K. od 15 kwietnia 1976 r. do 8 października 1980 r.

W odwołaniu od tej decyzji J. J. wnosił o jej zmianę i uwzględnienie do stażu pracy w warunkach szczególnych w/w okresu pracy w Spółdzielni (...) w O. Oddział w K., a w rezultacie przyznanie prawa do emerytury.

Sąd Okręgowy w Olsztynie wyrokiem z dnia 30 listopada 2012r. zmienił zaskarżoną decyzję i przyznał wnioskodawcy J. J. prawo do emerytury od 5 września 2012 r., zaliczając wnioskodawcy okresy pracy w Spółdzielni (...) w O. Oddział w K. od 15 kwietnia 1976r. do 8 października 1982 r.

Sąd pierwszej instancji ustalił, że wnioskodawca złożył wniosek o emeryturę w dniu 5 września 2012r. W postępowaniu przed ZUS wykazał, iż nie przystąpił do otwartego funduszu emerytalnego, nie pozostaje w zatrudnieniu, a na dzień 1 stycznia 1999 r. udokumentował okres zatrudnienia wynoszący 25 lat w tym 23 lata 8 m-cy i 21 dni okresów składkowych, 1 m-c i 3 dni okresów nieskładkowych oraz 1 rok 2 m-ce i 6 dni okresów uzupełniających. Za pracę w warunkach szczególnych ZUS uznał zatrudnienie wnioskodawcy w Nadleśnictwie S. od 3 września 1984r. do 31 grudnia 1995r. w charakterze drwala motorowego.

Sąd stwierdził, iż wnioskodawca był zatrudniony w Spółdzielni (...) w O. Oddział w K. od 15 kwietnia 1976 r. do dnia 8 października 1982 r. na stanowisku kierowcy samochodów ciężarowych powyżej 3,5 tony. Głównie jeździł S. chłodnią i woził mięso z O. i O., a w razie potrzeby innymi samochodami ciężarowymi powyżej 3,5 tony, tj. Jelczami i S.. Następnie na podstawie zeznań świadków i wnioskodawcy zaliczył ten okres do stażu pracy w warunkach szczególnych. Pominął przy tym dowód z akt osobowych wnioskodawcy. Archiwum nie przesłało bowiem tych akt, a jedynie informację, że w dokumentach osobowych wnioskodawcy nie było jednoznacznego zapisu o tym, że pracował on na samochodach powyżej 3,5 tony.

Zdaniem Sądu pierwszej instancji wnioskodawca udowodnił, że w spornym okresie pracował stale i w pełnym wymiarze czasu pracy w warunkach szczególnych jako kierowca samochodu ciężarowego powyżej 3,5 tony, tj. stanowisku określonym w Dziale VIII pkt 2 Wykazu A załącznika do w/w rozporządzenia.

Mając na uwadze treść art. 184 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, Sąd Okręgowy stwierdził, że dokonane ustalenia dawały podstawę do przyjęcia, że wnioskodawca spełnił warunki do przyznania świadczenia.

Apelację od powyższego wyroku wniósł organ rentowy, który zaskarżył go w całości zarzucił mu naruszenie:

1. prawa materialnego, tj. art. 184 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych z uwagi na zmianę decyzji z dnia 12 września 2012r. i przyznanie prawa do emerytury od dnia 5 września 2012r. poprzez błędne zaliczenie do stażu pracy w szczególnych warunkach okresu zatrudnienia w Spółdzielni (...) w O., Oddział w K. w okresie od dnia 15 kwietnia 1976r. do dnia 8 października 1982r.,
2. prawa procesowego, tj. art. 233 § 1 k.p.c. z uwagi na przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów,
3. art. 217 § 2 k.p.c. z uwagi na niewyjaśnienie stanu faktycznego i w trybie art. 162 w zw. z art. 232 k.p.c. ZUS zażądał dopuszczenia dowodu z akt osobowych J. J. ze spornego okresu zatrudnienia Spółdzielni (...) w O. Oddział w K..

Wskazując na powyższe, organ rentowy wniósł o: zmianę zaskarżonego wyroku w całości, ewentualnie jego uchylenie i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Olsztynie.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja jest niezasadna.

Sąd pierwszej instancji dokonał bowiem prawidłowych ustaleń faktycznych oraz trafnej i odpowiadającej art. 233 § 1 k.p.c. oceny dowodów w przedmiocie prawa wnioskodawcy J. J. do emerytury, na podstawie art. 184 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz § 4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze.

Jak wynika z art. 184 ust. 1 w/w ustawy ubezpieczonym urodzonym po dniu 31 grudnia 1948r. przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku przewidzianego w art. 32, 33, 39 i 40, jeżeli w dniu wejścia w życie ustawy osiągnęli: 1) okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymaganym w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym niż 60 lat - dla kobiet i 65 lat - dla mężczyzn oraz 2) okres składkowy i nieskładkowy, o którym mowa w art. 27. Z kolei zgodnie z § 4 w/w rozporządzenia

pracownik, który wykonywał prace w szczególnych warunkach, wymienione w wykazie A, stanowiącym załącznik do rozporządzenia, nabywa prawo do emerytury, jeżeli spełnia łącznie następujące warunki: osiągnął wiek emerytalny wynoszący: 55 lat dla kobiet i 60 lat dla mężczyzn i posiada wymagany okres zatrudnienia, w tym co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach. Zgodnie z § 2 ust. 1 w/w rozporządzenia okresy pracy uzasadniające prawo do wcześniejszego świadczenia emerytalnego to okresy, w których praca w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wykonywana jest stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku. Okresy pracy w warunkach szczególnych, stosownie do § 2 ust. 2 w/w rozporządzenia, stwierdza zakład pracy, na podstawie posiadanej dokumentacji, w świadectwie wykonywania prac w szczególnych warunkach, wystawionym według wzoru stanowiącego załącznik do przepisów wydanych na podstawie § 1 ust. 2 rozporządzenia, lub w świadectwie pracy. Brak takiego świadectwa, jak miało to miejsce w niniejszej sprawie, nie wykluczał jednak dokonania ustalenia zatrudnienia w warunkach szczególnych innymi środkami dowodowymi w toku postępowania sądowego.

Niekwestionowanym było, że J. J. spełnił przesłanki dotyczące wieku, ogólnego stażu ubezpieczenia emerytalnego oraz nieprzystąpienia do OFE. Kwestia sporna dotyczyła zaś rozstrzygnięcia, czy legitymuje się on okresem piętnastu lat pracy w warunkach szczególnych, tj. czy w trakcie zatrudnienia w Spółdzielni (...) w O. Oddział w K. od 15 kwietnia 1976 r. do 8 października 1982 r. wykonywał prace wymienione w wykazie A dział VIII poz. 2 wykazu stanowiącego załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze (prace kierowców samochodów ciężarowych o dopuszczalnym ciężarze całkowitym powyżej 3,5 tony, specjalizowanych, specjalistycznych (specjalnych), pojazdów członowych i ciągników samochodowych balastowych, autobusów o liczbie miejsc powyżej 15, samochodów uprzywilejowanych w ruchu w rozumieniu przepisów o ruchu na drogach publicznych, trolejbusów i motorniczych tramwajów).

Należało przy tym podkreślić warunek, że praca w szczególnych warunkach to praca wykonywana stale (codziennie) i w pełnym wymiarze czasu pracy (przez 8 godzin dziennie, jeżeli pracownika obowiązuje taki wymiar czasu pracy) w warunkach pozwalających na uznanie jej za jeden z rodzajów pracy wymienionych w wykazie stanowiącym załącznik do w/w rozporządzenia. Taki pogląd wyraził także Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 1 czerwca 2010r. (II UK 21/10). W innym orzeczeniu z dnia 16 czerwca 2009r. (I UK 20/09) stwierdził, że praca w warunkach szczególnych to praca, w której pracownik w sposób znaczny jest narażony na niekorzystne dla zdrowia czynniki, co wynika wprost z treści art. 32 ust. 2 w/w ustawy. Motyw przyświecający ustawodawcy w stworzeniu instytucji przewidzianej w art. 32 w/w ustawy opiera się na założeniu, że praca wykonywana w szczególnych warunkach stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy przyczynia się do szybszego obniżenia wydolności organizmu, stąd też osoba wykonująca taką pracę ma prawo do emerytury wcześniej niż inni ubezpieczeni. Z kolei w wyroku z dnia 4 czerwca 2008r. (II UK 306/07) uznał, że z przywileju przejścia na emeryturę w niższym wieku emerytalnym, przysługującego pracownikom zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, mogą korzystać wyłącznie pracownicy, którzy byli rzeczywiście zatrudnieni stale i w pełnym wymiarze czasu pracy w szkodliwych warunkach pracy (art. 32 w/w ustawy w zw. z § 2 ust. 1 w/w rozporządzenia). Nie jest zatem dopuszczalne uwzględnianie do okresów pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wykonywanej stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, wymaganych do nabycia prawa do emerytury w niższym wieku emerytalnym, innych równocześnie wykonywanych prac w ramach dobowej miary czasu pracy, które nie oddziaływały szkodliwie na organizm pracownika. Od tej reguły istnieją odstępstwa, na które wskazuje orzecznictwo. Pierwsze z nich dotyczy sytuacji, kiedy inne prace stanowią integralną część (immanentną cechę) większej całości dającej się zakwalifikować pod pozycję załącznika do w/w rozporządzenia. Drugie odstępstwo dotyczy przypadków, kiedy czynności wykonywane w warunkach nienarażających na działanie czynników szkodliwych dla zdrowia mają charakter incydentalny, krótkotrwały, uboczny. Taki pogląd, zaaprobowany w niniejszej sprawie, wyraził również Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 12 kwietnia 2012 r. (II UK 233/11, LEX nr 1216852).

Sąd Apelacyjny podzielił stanowisko Sądu pierwszej instancji, że wnioskodawca w spornym okresie wykonywał stale i w pełnym wymiarze czasu pracę kierowcy samochodów ciężarowych o dopuszczalnym ciężarze całkowitym powyżej 3,5 tony. Mając na uwadze zarzuty zawarte w apelacji, Sąd drugiej instancji uzupełnił jednak materiał dowodowy o akta

osobowe wnioskodawcy prowadzone przez Spółdzielnię (...) w O. Oddział w K.. Ocena treści tych akt nie miała jednak wpływu na ostateczne rozstrzygnięcie w sprawie. Stąd wbrew stanowisku apelującego, zaniechanie przez Sąd pierwszej instancji zażądania tych akt nie stanowiło obrazy art. 217 § 1 k.p.c. Sąd Okręgowy wyjaśnił bowiem sporne okoliczności w sprawie w sposób dostateczny do uznania, że wnioskodawca pracował w szczególnych warunkach w Spółdzielni (...) w O. Oddział w K. od 15 kwietnia 1976r. do 8 października 1982r.. Oparł się w tym zakresie na spójnych, logicznych i rzeczowych zeznaniach świadków i wnioskodawcy. Należy za Sądem Najwyższym powtórzyć, że naruszeniem art. 217 § 2 k.p.c. może być jedynie nieprzeprowadzenie zawnioskowanego przez stronę dowodu na okoliczności mające istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy i jeszcze niewyjaśnione (postanowienie SN z dnia 15 lutego 2012r., I PK 130/11, LEX nr 1215258). Sąd nie musi przeprowadzić dowodu zgłoszonego przez stronę, jeżeli uzna, że okoliczności sporne zostały już dostatecznie wyjaśnione (art. 217 § 2 k.p.c.). Kontrola trafności tej oceny jest możliwa w postępowaniu odwoławczym i nie jest zależna od zgłoszenia zastrzeżenia w trybie art. 162 k.p.c. Skoro sąd rozstrzyga sprawę jako zadanie ustrojowe (art. 45 ust. 1 i 177 Konstytucji), to nie może być co do zasady krępowany w dopuszczaniu dowodu z urzędu, co obejmuje ocenę, czy dowód jest konieczny i jakie ma znaczenie dla rozstrzygnięcia; takie samo prawo przysługuje sądowi pierwszej i drugiej instancji. Sąd pierwszej instancji może nie uwzględnić wniosków dowodowych, co nie oznacza, iż sąd drugiej instancji jest tym związany, gdy strona nie wniesie zastrzeżeń w trybie 162 k.p.c. (wyrok NS z dnia 2 lipca 2009r., I UK 37/09, LEX nr 529678).

Z akt osobowych J. J. prowadzonych przez Spółdzielnię (...) w O. Oddział w K. wynikało, że w spornym okresie pracował on właśnie jako kierowca samochodów ciężarowych o dopuszczalnym ciężarze całkowitym powyżej 3,5 tony. Świadczył o tym znajdujący się w tych aktach angaż z dnia 9 listopada 1981 r. wskazujący na to, że pracodawca podwyższył wnioskodawcy od dnia 1 listopada 1981 r. stawkę za obsługę agregatu chłodniczego. Takie agregaty były montowane w samochodach ciężarowych chłodniach o dopuszczalnym ciężarze całkowitym powyżej 3,5 tony i takim samochodem jeździł w spornym okresie wnioskodawca.

Należy zaznaczyć, że świadkowie D. H. (k. 12v) i T. D. (k. 12v) spólnie stwierdzili - jak dostrzegł także Sąd Okręgowy - że wnioskodawca pracował w spornym okresie stale i w pełnym wymiarze czasu w charakterze kierowcy samochodów ciężarowych o dopuszczalnym ciężarze całkowitym powyżej 3,5 tony. Jeździł samochodem chłodnią marki (...) i innymi samochodami ciężarowymi o ciężarze całkowitym powyżej 3,5 tony. Przewoził mięso, mleko i chleb, np. z O. do O.. Ich zeznania korespondowały z twierdzeniami J. J. (k. 13), który podał, że był kierowcą w/w samochodów. Jeździł głównie chłodnią, przewożąc mięso i dostarczając towar do sklepów.

Mając na uwadze zeznania świadków i wnioskodawcy, a także teść akt osobowych należało podzielić stanowisko Sądu pierwszej instancji, że wnioskodawca wykonywał w spornym okresie obowiązki kierowcy samochodów o ciężarze całkowitym powyżej 3,5 tony stale i w pełnym wymiarze czasu pracy w warunkach szczególnych. Stąd zaistniały podstawy do doliczenia do jego stażu pracy w warunkach szczególnych okresu zatrudnienia w Spółdzielni (...) w O. Oddział w K. od 15 kwietnia 1976 r. do 8 października 1982 r., a tym samym do przyznania wnioskodawcy emerytury, na podstawie art. 184 ust. 1 w/w ustawy w zw. z § 4 w/w rozporządzenia.

Dlatego też, orzeczono jak w sentencji, na podstawie art. 385 k.p.c.